

**B.A. (SEM/CR) CBCS Part-III Semester-V Examination: Oct/Nov.-2023**

**Economics (Optional) Paper-VIII**

**ECOO8: Economics of Development**

**Day and Date: Thursday, 30/11/2023**

**Total Marks: 60**

**Time: 2.30 PM To 4.30 PM**

**Instructions:**

1. All Questions are Compulsory.
2. All Questions carry equal marks.
3. Figures to the right indicate full marks

**Q.1. Choose the Correct alternatives from the following.**

15

- 1 Capital formation rate is low in ----- countries.  
A) Development B) Developing C) Undeveloped D) None of these
- 2 ----- is the 1st rank of industrial sector company in India.  
A) State Bank of India B) Tata Motors C) Reliance Industries D) Tata still
- 3 Indian Research Institute was established in the ----- year.  
A) 1965 B) 1992 C) 1905 D) 1935
- 4 Which one of the following is not a characteristics of undeveloped economy.  
A) over population B) Dual economy C) Full use of natural resources D) Unemployment and disguised unemployment
- 5 Indian Industries needs ----- remedies to stay in competition with foreign industries.  
A) Reducing labor costs B) Accepting of new technology C) Improving product quality and quality D) All of the above
- 6 The book 'technique of economic development for unbalanced development' was written by-----  
A) Rostows B) Harshaman C) Singar D) Kindal barjar
- 7 Rodan focused on ----- economies.  
A) Internal B) External C) Technique D) Management
- 8 According to -----, due to backwash and spared effects action and reaction, backward region remains backward.  
A) Prof. Myrdal B) Keynes C) Lewis D) Marshall
- 9 For the explanation of inequality in his theory, Myrdal was used the basic ideas of.....  
A) Regional Inequalities B) International Inequalities C) Vicious circle' D) All of these
- 10 ----- is related to international economics inequality.  
A) Smith B) Malthus C) Myrdal D) Keynes
- 11 Social economic facilities services include -----  
A) Water B) Electricity C) Education D) All of these
- 12 The importance of capital formation is -----.  
A) Increase in Employment B) Laying the foundation for development C) Technological development D) All of the above

- 13 Human capital investment concept explained by-----  
 A) Keynes B) Adam smith C) Karl marks D) Shultz
- 14 Investment in Indian share market by non residential person and institutions is called as-----  
 A) Foreign direct investment B) Foreign indirect investment C) A and B both D) None of the above
- 15 -----is main media of technology.  
 A) Foreign investment B) Internet C) Books D) All of the above

**Q.2. Write short Notes (Three out of Four) .**

15

- 1 Features of Economic Growth
- 2 Role of State in Direct measures to Economic Development
- 3 Balanced Growth
- 4 Foreign direct and indirect investment

**Q.3. Write short Answers (Three out of Four) .**

15

- 1 Discuss the present Development status of Indian Economy.
- 2 Discuss the critical evaluatio 'theory of big push'.
- 3 State the causes of Low Rate of Capital Formation in developing countries
- 4 Explain the advantages and disadvantages of foreign aid.

**Q.4.. Answer the following question on broad. (One out of two).**

15

- 1 Explain the characteristics underdeveloped economy
- 2 Explain the importance of capital formation in economic development

## मराठी रूपांतर

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

**Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.**

१५

- 1 -----राष्ट्रांत भांडवलनिर्मितीचा दर अल्प असतो.  
 अ) विकसित ब) विकसनशील क) अविकसित ड) यापैकी नाही
- 2 ----- हि भारतातील औद्योगिक क्षेत्रातील पहिल्या क्रमांकाची कंपनी आहे.  
 अ) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ब) टाटा मोटर्स क) रिलायन्स इंडस्ट्रीज ड) टाटा स्टील
- 3 भारतीय संशोधन संस्थेची स्थापना ----- साली करण्यात आली.  
 अ) १९६५ ब) १९९२ क) १९०५ ड) १९३५
- 4 खालीलपैकी एक अविकसित अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्ट्ये नाही.  
 अ) अतिरिक्त लोकसंख्या ब) द्विमुखी अर्थव्यवस्था क) नैसर्गिक साधनाचा पूर्ण वापर ड) बेरोजगारी व छुपी बेरोजगारी
- 5 भारतीय उद्योगांना विदेशी उद्योगांबरोबरच्यास्पर्धेत टिकून रहाण्यासाठी ----- उपाय योजना करणे अनिवार्य आहे.  
 अ) श्रम खर्चात कपात करणे ब) नवीन तंत्रज्ञाचा स्वीकार क) उत्पादनाची गुणवत्ता व दर्जा सुधारणे ड) वरील पैकी सर्व

- 6 असमतोलीत विकासासाठी आर्थिक विकासाचे तंत्र हा ग्रंथ ----- यांनी मांडला.  
अ) रोस्टो ब) हर्षमन क) सिंगर ड) किंडल बर्जर
- 7 रोडनने ----- बचतीवर भर दिला आहे.  
अ) अंतर्गत ब) बाह्य क) तांत्रिक ड) व्यवस्थापकीय
- 8 ----- च्या मते विस्तारक व प्रतिसारक परिणामाच्या क्रिया –प्रतिक्रियांमुळे मागास विभाग मागासलेलाच राहतो.  
अ) प्रा. मिर्डाल ब) केन्स क) लेविस ड)मार्शल
- 9 मिर्डालने आपल्या सिद्धांतात विषमतेच्या स्पष्टीकरणासाठी. .... कल्पनांचा आधार घेतला.  
अ) प्रादेशिक विषमता ब) अंतरराष्ट्रीय विषमता क) दारिद्र्याचे दुष्ट चक्र ड) वरील सर्व
- 10 ----- यांचे नाव आंतरराष्ट्रीय आर्थिक विषमतेशी जोडले आहे.  
अ) स्मिथ ब) माल्थस क) मिर्डाल ड) केन्स
- 11 सामाजिक आर्थिक सुविधांमध्ये ----- सेवांचा समावेश होतो.  
अ) पाणी ब) वीज क) शिक्षण ड) वरील सर्व
- 12 भांडवलनिर्मितीचे महत्त्व -----आहे.  
अ) रोजगार वाढ ब) विकासाचा पाया घालणे क) तांत्रिक विकास ड) यापैकी सर्व
- 13 मानवी भांडवल गुंतवणुकीची संकल्पना -----यांनी मांडली.  
अ) केन्स ब) अँडम स्मिथ क) कार्ल मार्क्स ड) शूल्झ
- 14 भारताबाहेर राहणाऱ्या अनिवासी व्यक्ती तथा संस्थेने भारतीय शेअर बाजारात केलेल्या गुंतवणुकीला म्हणतात.  
अ) विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणूक ब) विदेशी अप्रत्यक्ष गुंतवणूक क) अ' आणि 'ब' दोन्ही ड) यापैकी नाही.
- 15 हे तंत्रज्ञानाचे प्रमुख प्रसारमाध्यम आहे.  
अ) परकीय गुंतवणूक ब) इंटरनेट क) पुस्तके ड) यापैकी सर्व

**Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).**

१५

- 1 आर्थिक वृद्धीची वैशिष्ट्ये
- 2 आर्थिक विकासासाठी प्रत्यक्ष उपाययोजनांमध्ये राज्याची भूमिका
- 3 समतोल विकास
- 4 विदेशी प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष गुंतवणूक

**Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .**

१५

- 1 भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या विकासाची सद्यःस्थितीची चर्चा करा.
- 2 बडा धक्का सिद्धांताचे टीकात्मक मूल्यमापनाची चर्चा करा.
- 3 विकसनशील देशांमध्ये भांडवल निर्मितीच्या कमी दराची कारणे सांगा
- 4 विदेशी मदतीचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

**Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .**

१५

- 1 अविकसित अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- 2 आर्थिक विकासात भांडवल निर्मितीचे महत्त्व स्पष्ट करा

\*\*\*\*\*

## **Model Answer Paper**

---

**B.A. (SEM/CR) CBCS Part-III Semester-V Examination: Oct/Nov.-2023**  
**Economics (Optional) Paper-VIII**  
**ECOO8: Economics of Development**

**Day and Date: Thursday, 30/11/2023**

**Total Marks: 60**

Page 4

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

1 -----राष्ट्रांत भांडवलनिर्मितीचा दर अल्प असतो.

अ) विकसित ब) विकसनशील क) अविकसित ड) यापैकी नाही

Option 2

2 ----- हि भारतातील औद्योगिक क्षेत्रातील पहिल्या क्रमांकाची कंपनी आहे.

अ) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ब) टाटा मोटर्स क) रिलायन्स इंडस्ट्रीज ड) टाटा स्टील

Option 3

3 भारतीय संशोधन संस्थेची स्थापना ----- साली करण्यात आली.

अ) १९६५ ब) १९९२ क) १९०५ ड) १९३५

Option 3

4 खालीलपैकी एक अविकसित अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्ट्ये नाही.

अ) अतिरिक्त लोकसंख्या ब) द्विमुखी अर्थव्यवस्था क) नैसर्गिक साधनाचा पूर्ण वापर ड) बेरोजगारी व छुपी बेरोजगारी

Option 3

5 भारतीय उद्योगांना विदेशी उद्योगांबरोबरच्यास्पर्धेत टिकून रहाण्यासाठी ----- उपाय योजना करणे अनिवार्य आहे.

अ) श्रम खर्चात कपात करणे ब) नवीन तंत्रज्ञाचा स्वीकार क) उत्पादनाची गुणवत्ता व दर्जा सुधारणे ड) वरील पैकी सर्व

Option 4

6 असमतोलीत विकासासाठी आर्थिक विकासाचे तंत्र हा ग्रंथ ----- यांनी मांडला.

अ) रोस्टो ब) हर्षमन क) सिंगर ड) किंडल बर्जर

Option 2

7 रोडनने ----- बचतीवर भर दिला आहे.

अ) अंतर्गत ब) बाह्य क) तांत्रिक ड) व्यवस्थापकीय

Option 2

8 ----- च्या मते विस्तारक व प्रतिसारक परिणामाच्या क्रिया -प्रतिक्रियांमुळे मागास विभाग मागासलेलाच राहतो.

अ) प्रा. मिर्डाल ब) केन्स क) लेविस ड)मार्शल

Option 1

9 मिर्डालने आपल्या सिद्धांतात विषमतेच्या स्पष्टीकरणासाठी. .... कल्पनांचा आधार घेतला.

अ) प्रादेशिक विषमता ब) अंतरराष्ट्रीय विषमता क) दारिद्र्याचे दुष्ट चक्र ड) वरील सर्व

Option 4

10 ----- यांचे नाव आंतरराष्ट्रीय आर्थिक विषमतेशी जोडले आहे.

अ) स्मिथ ब) माल्थस क) मिर्डाल ड) केन्स

Option 3

11 सामाजिक आर्थिक सुविधांमध्ये ----- सेवांचा समावेश होतो.

अ) पाणी ब) वीज क) शिक्षण ड) वरील सर्व

Option 4

12 भांडवलनिर्मितीचे महत्त्व -----आहे.

अ) रोजगार वाढ ब) विकासाचा पाया घालणे क) तांत्रिक विकास ड) यापैकी सर्व

Option 4

13 मानवी भांडवल गुंतवणुकीची संकल्पना -----यांनी मांडली.

अ) केन्स ब) अँडम स्मिथ क) कार्ल मार्क्स ड) शूल्झ

Option 4

14 भारताबाहेर राहणाऱ्या अनिवासी व्यक्ती तथा संस्थेने भारतीय शेअर बाजारात केलेल्या गुंतवणुकीला म्हणतात.

अ) विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणूक ब) विदेशी अप्रत्यक्ष गुंतवणूक क) अ' आणि 'ब' दोन्ही ड) यापैकी नाही.

Option 3

15 हे तंत्रज्ञानाचे प्रमुख प्रसारमाध्यम आहे.

अ) परकीय गुंतवणूक ब) इंटरनेट क) पुस्तके ड) यापैकी सर्व

Option 4

**Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).**

१५

1 आर्थिक वृद्धीची वैशिष्ट्ये

Ans:

2 आर्थिक विकासासाठी प्रत्यक्ष उपाययोजनांमध्ये राज्याची भूमिका

Ans:

3 समतोल विकास

Ans:

4 विदेशी प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष गुंतवणूक

Ans:

**Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .**

१५

1 भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या विकासाची सद्यःस्थितीची चर्चा करा.

Ans:

2 बडा धक्का सिद्धांताचे टीकात्मक मूल्यमापनाची चर्चा करा.

Ans:

3 विकसनशील देशांमध्ये भांडवल निर्मितीच्या कमी दराची कारणे सांगा

Ans:

4 विदेशी मदतीचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

Ans:

**Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .**

१५

1 अविकसित अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Ans:

2 आर्थिक विकासात भांडवल निर्मितीचे महत्त्व स्पष्ट करा

Ans:

\*\*\*\*\*